

Тамара Пушкарьова – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, начальник відділу проектного управління Інституту модернізації змісту освіти МОН України, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: креативна освіта, теоретичні засади інсайт-навчання, інноваційні технології педагогічної діяльності.

✉ pushkaryovat@gmail.com

id <https://orcid.org/0000-0001-7611-9516>

Олександр Гриценко – аспірант, Сумський ДПУ імені А.С. Макаренка, м. Суми, Україна.

Коло наукових інтересів: розроблення сучасного підручника, інноваційні техніки в сфері підручникотворення.

✉ catamaran@ukr.net

id <https://orcid.org/0000-0001-7380-9159>

УДК 37.001:371.1:373.3

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-3-65-73>

Подано до редакції: 09.07.2025

Прийнято після рецензування: 12.08.2025

Затверджено до друку: 29.09.2025

Опубліковано: 30.09.2025

ІННОВАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ІНСТРУМЕНТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СУЧАСНА ОЗНАКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. Ключовим завданням розбудови Нової української школи слід вважати слушність місії щодо динамічної реновації змісту, структури та форми основних інструментів (стандартів, освітніх програм, засобів навчання) системи національної освіти. Обумовлений контекст педагогічно-суспільних накреслень пояснюється, з одного боку, зростанням відповідальності закладів загальної середньої освіти щодо виховання патріотично налаштованої, цілісної й усебічно розвиненої особистості, здатної до активної діяльності в суспільній громаді та цивілізованій взаємодії з навколишнім світом (Нова українська школа, 2016, с. 5-6), а з іншого боку – наявним нині часовим лагом між реформаторськими освітніми новаціями та розробленням інструментів щодо їх реалізації.

Дослідження інноваційної спроможності, інструментів навчальної діяльності як сьогочасної ознаки Нової української школи повинне спиратися на: 1) ревізію традиційних підходів до провадження навчальної діяльності та 2) обґрунтовану і виважену модернізацію інструментально-методичної бази Нової української школи в контексті завдань, які ставить суспільство перед системою національної освіти.

Водночас до об'єктів інноваційної діяльності в системі освіти доцільно віднести Державні стандарти освіти, освітні й навчальні програми (типові та/або авторські), варіативні зразки навчальної літератури, новітні методи викладання й технічні навчальні засоби. Разом із тим загал суб'єктів інноваційної діяльності утворюють: фізичні чи юридичні особи, педагогічні або науково-педагогічні фахівці закладів освіти, наукові працівники галузевих інститутів та

працівники органів управління у сфері освіти, які є дотичними до організації чи проведення освітньої діяльності в національній мережі закладів загальної середньої освіти. Предметом інноваційної діяльності у сфері освіти доречно визнавати зміст, форму та структуру традиційних чи авторських модельних проєктів, що спрямовані на підвищення результативності й продуктивності освітньої діяльності.

Ключові слова: нова українська школа; освітня діяльність; інструменти освітньої діяльності; інноваційна спроможність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сутність нагальних реформ у сфері розбудови Нової української школи полягає на сьогодні в готовності учасників освітнього процесу до розгортання та сприйняття інновацій у системі освіти, у т. ч. у рамках оновлення освітніх програм, створення освітньої онлайн-платформи з набором навчальних матеріалів, запровадження інформаційно-комунікаційних технологій, використання мультимедійних та інтерактивних засобів навчання в сучасному освітньому просторі закладів освіти (Нова українська школа, 2016, с. 28-29). Обумовлені інновації сприятимуть підготовці випускників, які вміють і прагнуть творчо мислити, ставити реальні цілі та їх досягати, спілкуватися іноземними мовами й досконало користуватися комп'ютером.

Отже, реалізація інноваційних спроможностей інструментарію освітньої діяльності відкриває курс на розроблення, апробацію та масштабування авторських педагогічних ініціатив, оригінальні задуми яких втілюються у змістових модулях варіативних освітніх програм чи навчальних підручників. Трансформація авторської педагогічної ініціативи в широкую освітню практику є тим наслідковим ефектом освітнянських новацій, що має виняткове теоретичне й практичне значення в аспекті не лише презентації новітніх освітніх технологій або методик провадження навчальної діяльності, а й осучаснення підходів щодо розгортання інноваційних спроможностей інструментів освітньої діяльності в умовах реформування національної освіти.

Отже, добір комплексу ув'язаних інноваційно спроможних інструментів (стандартів, освітніх програм, засобів навчання) системи національної освіти є в умовах сьогодення вкрай актуальною проблемою, дослідження й обговорення якої сприятиме утворенню інтегрального механізму поєднання та взаємовпливу субстантивних освітніх інструментів, синергетичний ефект від функціонування яких передбачає отримання значущого суспільного результату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Розгляд відкритих наукових джерел дає можливість стверджувати, що проблема інноваційної діяльності в системі освіти розглядається насамперед у контексті інноваційних технологій як системи оригінальних методів і технік взаємодії вчителя та учня, що забезпечують підвищення рівня якості освітнього процесу. Згідно з таким підходом новації або інновації в освітній діяльності розглядаються передусім в аспекті внесення змін до структурної побудови освітнього простору закладу освіти чи окремого класу завдяки новим освітнім технологіям, сучасному технічному обладнанню, експериментальним формам оцінювання учнів тощо.

Проблему інноваційної діяльності в системі національної освіти вивчали В. Андрюханова, М. Артющіна, М. Вачевський, Л. Даниленко, І. Дичківська, О. Дубасенюк, О. Мармаза, О. Пометун, В. Радкевич, Г. Сиротинко, С. Сисоева, Т. Сулима, В. Ткаченко, В. Уруський, В. Химинець, Ю. Шапран, М. Швардак, С. Юрочко, Т. Якимович, О. Янкович та інші дослідники, що розглядали низку проблем освітньої діяльності, пов'язаних з новаціями у сфері організаційного й технологічного забезпечення навчального процесу.

Водночас дотепер залишається недостатньо розробленою проблематика дослідження інноваційної спроможності основних інструментів організації та провадження навчального

процесу (стандартів, програм, засобів навчання), які за умов розгортання Нової української школи повинні не тільки стати взаємопов'язаними чи взаємозумовленими, а й містити в собі такі центрові показники, індикатори або маркери, які в певний спосіб корелюють між собою та в змістовому плані доповнюють один одного.

Мета дослідження полягає в аналізі інструментів розбудови Нової української школи в умовах реформування національної освіти та дослідженні інноваційних можливостей наявної інструментальної бази.

Методи дослідження. Для всебічного аналізу сформульованої мети представленого дослідження було використано науково-методичні практики, що у своїй основі передбачають застосування елементів системного підходу. У нашому дослідженні застосовано метод аналізу застосовуваних у системі освіти організаційно-методичних інструментів, метод співвіднесення змістової частини освітніх програм і навчальних підручників, метод узагальнення наявної інформації та метод моделювання системних процесів.

Результати та обговорення. Під час аналізу наукових джерел під інноваційною спроможністю ключових інструментів (стандартів, освітніх програм, засобів навчання тощо) системи національної освіти доцільно визнавати їхню функціональну придатність до урахування, розгортання та поширення нових, модернізованих чи адаптованих освітніх технологій, методик або прийомів, які об'єктивно сприяють підвищенню ефективності, результативності та/чи якості освітньої діяльності. При цьому будь-які інноваційні нововведення в структурі національної системи освіти мають спиратися на розроблення й використання сучасних наукових розробок (Положення, 2023).

У науковій лексиці термін «спроможність» означає природну можливість або фактичну здатність певного системного об'єкта виконувати, здійснювати чи то представляти детерміновані функціональні сервіси (Білодід, 1978, с. 605), які є необхідними для виконання таким об'єктом суспільно значимих операцій. Поряд із наведеним трактуванням набули розголосу інші варіанти усвідомлення поняття «спроможність» (англ. *capabilities*), а саме:

спроможність – здатність домагатися необхідного ефекту при визначених стандартах і умовах на засадах комбінації засобів і/чи способів, застосовуваних для вирішення окресленого набору завдань (Сурков, 2027, с. 36);

спроможність – означена певними ресурсами та можливостями здатність досягати задекларованого результату під час виконання завдання в формальних умовах і за відповідності до чітких стандартів (Рибицька, 2024, с. 458);

спроможність – можливість окремого конструктивного елемента системи виконувати означені функціональні завдання за відповідного забезпечення і при дотриманні нормативів регламентних документів (Коробкін, 2020, с. 63-64).

Отже, цілком коректно зазначити, що категоріальна лексема «спроможність» визначає першооснову створення певного, у т. ч. навчального, системного об'єкта (засобу, приладу, інструмента), що спирається на наявність відповідних фінансових, інформаційних, людських, виробничих ресурсів та має своїм завданням виконання обумовлених функцій при чіткому дотриманні норм чи рекомендацій, передбачених комплексом регламентуючих документів, які є чинними на певний момент і діють на певній території.

Аналізуючи викладене, спроможність слід визначати як багатокомпонентний функціонал, що об'єднує в собі: спроможність регламентувального середовища, спроможність проектного середовища і спроможність виробничого середовища. Оскільки кожне з означених вище середовищ формується відповідним масивом складових компонентів (окремих елементів), то їх можливе сукупне об'єднання є неоднозначним процесом і таким, що може передбачати варіативні ефекти під час аналізу загальної спроможності об'єктного функціонала.

У цьому контексті варіативність забезпечує масштабування (розширення) загальної спроможності об'єктного функціонала, адже феномен варіативності у своїй основі передбачає вибірковість найліпшого варіанта кінцевого продукту, який міг би не «з'явитися на світ» за умов традиційного неваріантного способу його безпосереднього утворення. Такий підхід у жодний спосіб не нівелює й не руйнує функціональну спроможність системного об'єкта, а лише підсилює його варіативні (додаткові, резервні, незадіяні) атрибутиви.

Отже, варіативність дає змогу вирішувати одну і ту саму проблему чи розв'язувати одне і те саме завдання різними способами, засобами або інструментами. Згідно з цим зв'язка «спроможність-варіативність» надає можливість досягати однієї і тієї самої мети різними шляхами, використовуючи водночас відмінні алгоритмічні прийоми та покрокові техніки в ході творчого переосмислення сутнісної матриці актуального питання.

На уточнення поданих міркувань варто навести думку шведських учених К'єлла А. Нордстрема та Йонаса Ріддерстрале, авторів книжок «*Funky Business: Talent Makes Capital Dance*» (2002) та «*The decline of the knowledge economy*» (2007), які вважали, що суспільні відносини, змістом яких були знання, стрімко відходять у минуле, а їхнє місце посідає наснага творити. Отже, стандартність має поступитися місцем варіативності: це джин, що уже вирвався із пляшки і з цим доцільно рахуватися (Нордстрем & Ріддерстрале, 2004). Таким чином, виникає необхідність переорієнтації діяльнісних патернів і опанування новітнього стилю мислення та новітніх підходів до розв'язання нестандартних проблем чи ситуацій, що забезпечить розширення об'єктних спроможностей.

Щодо системи підручникотворення, то її спроможність слід розглядати як поєднання спроможності нормативного середовища, спроможності авторського середовища та спроможності тиражувального середовища. Кожне з цих середовищ є динамічно змінним утворенням у часі та просторі, а отже, їх спільний кінцевий продукт здатен мати, й за фактом має, ознаки варіативності.

Варіативність підручників та/або іншої навчально-методичної літератури слід розбирати на підставі наявності як мінімум трьох умов:

1) Варіативний підручник має розроблятися відповідно до контексту затвердженої Державною службою якості освіти України (далі – ДСЯО) та включеної до Інструктивно-методичних рекомендацій щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти в рамках певного навчального року типової (модельної) освітньої програми. Так, у табл. 1 наведено перелік затверджених освітніх програм, які були офіційно внесені до Інструктивно-методичних рекомендацій із викладання навчальних предметів у 1–4-х класах (початкова школа) закладів загальної середньої освіти протягом 2024/2025 н. р. Ці варіативні програми є основою для створення варіативних підручників, а також навчальних програм учителями, які працюють у початковій школі, відповідно до п. 1 ст. 54 Закону України «Про освіту» щодо прав та обов'язків педагогічних працівників.

Водночас тим підручникам, які були розроблені в рамках представлених у табл. 1 освітніх програм для 1–2-х та/або 3–4-х класів закладів загальної середньої освіти, необхідно одержати відповідний гриф Міністерства освіти і науки України. Між тим у освітньому процесі будь-якого закладу загальної середньої освіти на сьогодні можна використовувати підручники, видані за державні кошти у 2018 і 2019 рр. Електронні версії підручників мають бути представленими у вільному доступі на вебсайті ДНУ МОН України «Інститут модернізації змісту освіти». Разом із тим використання в навчальному процесі допоміжних посібників або робочих зошитів не є обов'язковим та може мати сенс лише тоді, коли вони не перевантажують учнів згідно з навчальними планами та санітарно-гігієнічними нормативами.

Таблиця 1. **Перелік варіативних освітніх програм для викладання навчальних предметів у початковій школі на 2024/2025 н. р.***

Освітня програма	Автор (и)	Затвердження
Типова освітня програма для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти	Керівник групи авторів Савченко О.Я.	Наказ МОН України № 743 від 12.08.2022
Типова освітня програма для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти	Керівник групи авторів Шиян Р.Б.	Наказ МОН України № 743 від 12.08.2022
Типова освітня програма для 3-4-х класів закладів загальної середньої освіти	Керівник групи авторів Савченко О.Я.	Наказ МОН України № 743 від 12.08.2022
Типова освітня програма для 3-4-х класів закладів загальної середньої освіти	Керівник групи авторів Шиян Р.Б.	Наказ МОН України № 743 від 12.08.2022
Освітня програма початкової освіти за вальдорфською педагогікою	Косенко Д.Ю. Мезенцева О.І.	Лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01-23/1044
Освітня програма «Світ чекає крилатих»	Науковий керівник Цимбалару А.Д.	Лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01-23/1115
Освітня програма за педагогічною технологією «Росток»	Науковий керівник Пушкарьова Т.О.	Лист ДСЯО від 22.09.2020 № 01/01-23/1045
Освітня програма «Інтелект України»	Науковий керівник Гавриш І.В.	Лист ДСЯО від 06.08.2020 № 01/01-23/929
Освітня програма розвивального навчання Д.Б. Ельконіна та В.В. Давидова	Старагіна І.П. Захарова Г.М. та ін.	Лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01-23/1043
Освітня програма для 1-2 класів І циклу та 3-4-х класів тих ЗЗСО, які працюють за системою розвивального навчання	Центр психології та методики розвивального навчання	Лист ДСЯО від 28.08.2021 № 01/01-23/1283
Інші освітні програми, які не є типовими, але затверджені відповідно до п. 4 ст. 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту»	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

* Сформовано за матеріалами (Про інструктивно-методичні рекомендації, 2024)

Перелік варіативних освітніх програм (див. табл. 1) та підручників, що мають відповідні грифи МОН України, перманентно оновлюється і доступний на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»: imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki при посиланні на відповідний програмний трек. Згідно із законодавчими нормами вчителі мають право на академічну свободу, в т. ч. на вільний (фаховий) добір форм, методів та засобів навчання (підручників, робочих зошитів тощо), які відповідають обраній закладом загальної середньої освіти освітній програмі. Разом з тим у ході добору навчальної літератури педагогічні працівники цілком можуть користуватися одразу кількома підручниками за тієї умови, що кожен із них матиме відповідний гриф МОН України. При цьому вчитель або вчителька набувають права продукувати додаткові

(авторизовані) навчальні продукти, які наразі відповідають змісту і системності навчальної програми закладу загальної середньої освіти та запитам здобувачів початкової освіти.

Як висновок варто зазначити, що варіативна, офіційно затверджена, освітня програма завжди мати потребу в адаптованих під таку програму варіативних підручниках по кожній із освітніх галузей, передбачених Державним стандартом початкової освіти. За таких обставин варіативні засоби навчання (підручники, посібники тощо) через окремі модульні частини повинні стисло, зрозуміло й достатньо розкривати контент певної (математичної, природничої чи ін.) освітньої галузі у контексті обраної освітньої програми.

2) Добір автора / творчого колективу з укладання варіативної навчальної літератури має ключове значення у створенні сучасного засобу навчання Нової української школи. Оскільки будь-який підручник транслює авторське бачення щодо формування його структури, змісту та оформлення, виникає необхідність укладання методичних рекомендацій потенційним авторам стосовно підготовки навчальної літератури для закладів ЗСО (Лист МОН України, 2018).

Після створення підручника за відповідною освітньою програмою він має пройти два перевірконо-акредитаційних етапи:

А. Науково-методична експертиза оригінал-макета підручника за участю експертів / експертних груп під егідою уповноважених на таку діяльність установ чи організацій з метою встановлення відповідності змісту, структури та форми підручника Державному стандарту початкової освіти й Типовій освітній програмі, іншим нормативним актам у галузі підручникотворення. Результатом експертної перевірки підручників має стати надання або ненадання підручнику відповідного грифа Міністерства освіти і науки України;

Б. Участь у конкурсному доборі варіативних підручників з боку конкурсних комісій закладів загальної середньої освіти. Педагогічні працівники ЗЗСО ознайомлюються з електронними версіями оригінал-макетів підручників на сайті ДУ «Український інститут розвитку освіти» і висловлюють пропозиції й зауваження на освітніх платформах. Відібрані вчителями підручники схвалює педагогічна рада закладу освіти на засіданні, протокол якого повинні підписати вчителі, що здійснюють безпосередній вибір підручників. У такому разі педагоги закладу загальної середньої освіти можуть і не замовляти підручників, за якими вони навчали учнів чи учениць у минулому році, а обрати навчальну літературу інших авторів / авторських колективів, яка має гриф МОН України й відповідає одній із затверджених МОН України освітніх програм.

Конкурсний відбір варіативних підручників проходить за умов гласності, відкритості й прозорості, коли управлінці, вчителі, учні та їхні батьки вивчають і аналізують запропоновані оригінал-макети та обирають серед них найліпший, на їхню суб'єктивну думку, варіант навчальної книги.

3) Виробничі потужності видавничої бази, що буде тиражувати варіативні підручники, повинні забезпечити якісне поліграфічне виконання та оформлення навчальних видань відповідно до чинних санітарно-гігієнічних нормативів та правил ДСанПіН 5.5.6-138-2007 «Державні санітарні норми і правила. Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей» (Державні санітарні норми, 2007).

Чинна на сьогодні законодавчо-нормативна база має створити необхідні умови для виробництва якісних зразків навчальної літератури, що забезпечують зручність та комфорт під час взаємодії з навчальним виданням учнів чи учениць закладів загальної середньої, насамперед початкової, освіти. Тому видавцям за жодних обставин не можна нехтувати чинними державними стандартами, щоб забезпечити гідну якість, привабливість і зручність засобів навчання для наймолодшої категорії здобувачів освіти.

Застосування високотехнологічних прийомів у оформленні підручників може призводити до унеможливлення їх використання чи значного зростання вартості навчального видання, що в обох випадках є небажаним, а то й відверто негативним чинником у справі підвищення спроможності підручникотворення завдяки зниженню собівартості видання навчальної літератури з одночасним підвищенням її поліграфічно-функціональних властивостей.

Отже, тільки за врахування окреслених вище компонентів (нормативної узгодженості, авторської можливості, тиражувальної відповідності) система підручникотворення виявлятиме достатню спроможність у контексті забезпечення навчального процесу в різних закладах загальної середньої освіти варіативними зразками навчальної літератури, відібраними педагогами ЗЗСО, у т. ч. учителями початкової школи, які спираються в педагогічній діяльності на навчальні програми, розроблені й схвалені конкретним закладом ЗСО на основі наведених у табл. 1 варіативних освітніх програм.

Аналізуючи систему освіти як складний, багаторівневий і різновекторний конструкт, слід означити важливість усіх його складових елементів (стандартів, програм, методик чи підручників), які лише в системно погодженій взаємодії можуть забезпечити необхідний для суспільства педагогічний результат. Отже, об'єднане або попарне вивчення кореляційних зв'язків між елементами системи освіти є актуальним завданням, розв'язання якого неодмінно стане у пригоді в умовах покращання діяльності закладів загальної середньої освіти.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Підсумовуючи наведені вище судження та передбачення, логічно зазначити, що вивчення інноваційної спроможності інструментів освітньої діяльності (галузових стандартів, освітніх програм та навчальних підручників) у їх сполученості й зв'язаності має у своїй методичній основі як теоретичний підтекст, так і практичний інтерес в аспекті забезпечення синергетичного ефекту в процесі узгодження змісту, структури та форми ключових інструментів системи національної освіти.

Водночас варіативність освітніх програм та навчальних підручників, які були складені на первісній основі відповідного освітнього Стандарту, дає змогу розширити інноваційні спроможності навчального процесу в закладах загальної середньої освіти, що функціонують у різних регіонах або місцевостях, мають у своєму складі вчителів з відмінним рівнем креативності, отримують неоднакову субвенцію чи матеріальне забезпечення.

Використані джерела

- Білодід, І. К. (1978). *Словник української мови: в 11 т.* (Т. 9, 916 с.). Київ: Наукова думка.
- МОЗ України. (2007). *Державні санітарні норми і правила. Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей. ДСанПіН 5.5.6-138-2007* (наказ від № 13).
- Коробкін, В. Ф., & Слюсар, А. А. (2020). Спроможності у сфері цивільного захисту. *Науковий вісник: цивільний захист та пожежна безпека*, 2, 61-68. <https://nvcz.undicz.org.ua/index.php/nvcz/article/view/87>
- Міністерство освіти і науки України. (2018). *Лист № 1/11-402. Додаток «Методичні рекомендації потенційним авторам щодо підготовки підручників для 1 класу закладів загальної середньої освіти»*. <http://edu.kh.ua/Files/downloadcenter.pdf>
- Нова українська школа. *Концептуальні засади реформування середньої школи*. (2016). Київ: МОН України.
- Нордстрем, К., & Ріддерстрале, Й. (2004). *Караоке-капіталізм*. Київ: Balance Business Books.
- Міністерство освіти і науки України. (2023). *Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти* (Наказ № 552).
- Міністерство освіти і науки України. (2024). *Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році* (Лист № 1.1/15776-24), Додаток 1.
- Рибицька, О. М. (2024). Визначення спроможності військ сектору безпеки та оборони України. *Юридичний науковий журнал*, 4, 457-459. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/108>
- Сурков, О. (2017). Підхід до визначення сутності понять «спроможність», «можливість», «здатність» сил оборони для вдосконалення основ стратегічного планування. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України ім. І. Черняхівського*, 1, 35-40. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2017-1-59/35-40>

References

- Bilodid, I. K. (1978). *Slovnnyk ukraïnskoi movy: v 11 t.* (Vol. 9, 916 p.). Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian).
- MOZ Ukrainy. (2007). *Derzhavni sanitarni normy i pravyla. Hihienichni vymohy do drukovanoi produktsii dlia ditei. DSANPIN 5.5.6-138-2007* (Nakaz 13). (in Ukrainian).
- Korobkin, V. F., & Sliusap, A. A. (2020). Spromozhnosti u sferi tsyvilnoho zakhystu. *Naukovyi visnyk: tsyvilnyi zakhyst ta pozhezhna bezpeka*, 2, 61-68. <https://nvcz.undicz.org.ua/index.php/nvcz/article/view/87> (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky. (2018). *Lyst No. 1/11-402. Dodatok «Metodychni rekomendatsii potentsiynym avtoram shchodo pidhotovky pidruchnykiv dlia 1 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity»*. <http://edu.kh.ua/Files/downloadcenter.pdf> (in Ukrainian).
- Nova ukraïnska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. (2016). Kyiv: MON Ukrainy. (in Ukrainian).
- Nordstrom, K., & Riddestråle, J. (2004). *Karaoke-kapitalizm*. Kyiv: Balance Business Books. (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky. (2023). *Polozhennia pro poriadok zdiïsnennia innovatsiinoi diïalnosti u sferi osvity* (Nakaz No. 552). (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky. (2024). *Pro instruktyno-metodychni rekomendatsii shchodo vykladannia navchalnykh predmetiv/intehrovanykh kursiv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity u 2024/2025 navchalnomu rotsi* (Lyst No. 1.1/15776-24), Dodatok 1. (in Ukrainian).
- Rybytska, O. M. (2024). Vyznachennia spromozhnosti viisk sektoru bezpeky ta oborony Ukrainy. *Iurydychnyi naukovyi zhurnal*, 4, 457-459. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/108> (in Ukrainian).
- Surkov, O. (2017). Pidkhid do vyznachennia sutnosti poniat “spromozhnist,” “mozhyvist,” “zdatnist” syl oborony dlia vdoshkonalennia osnov strateichnoho planuvannia. *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voïenno-strateichnykh doslidzhen Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy im. I. Cherniakhovskoho*, 1, 35-40. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2017-1-59/35-40>

Tamara Pushkarova – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Full Member (Academician) of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Head of the Project Management Department of the Institute of Modernization of Education of the MES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Research interests: creative education, theoretical foundations of insight-based learning, innovative technologies in pedagogical activity.

Oleksandr Hrytsenko – PhD student, Sumy Makarenko State Pedagogical University, Sumy, Ukraine.

Research interests: development of modern textbook, innovative techniques in the field of textbook creation.

INNOVATIVE CAPACITY OF EDUCATIONAL TOOLS AS A MODERN FEATURE OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Abstract. A primary task in the development of the New Ukrainian School is logically considered to be the relevance of its mission regarding the dynamic renovation of the content, structure, and form of key tools (standards, educational programs, teaching aids) in the national education system. The contextual framework of pedagogical and societal trends is explained, on the one hand, by the increasing responsibility of general secondary education institutions for nurturing a patriotic, well-rounded, and holistically developed personality capable of active participation in society and civilized interaction with the surrounding world, and on the other hand, by the existing time gap between reformist educational ideas and the development of tools for their direct implementation.

Thus, the study of the innovative capacity, or innovative ability, of educational tools as a contemporary feature of the New Ukrainian School should be based on: 1) a revision of traditional

approaches to teaching practices, and 2) a reasoned and balanced modernization of the instrumental-methodological framework of the New Ukrainian School in the context of the tasks set by society for the national education system.

Therefore, only with the operational effectiveness of the aforementioned components (regulatory consistency, authorship capability, replicable compliance) will the textbook creation system demonstrate sufficient ability to support the educational process in various general secondary education institutions with diverse models of teaching literature, selected by teachers of general secondary education institutions, including primary school teachers, who rely on educational programs developed and approved by the specific educational institution based on the variant educational programs outlined in Table 1.

Analyzing the education system as a complex, multi-level, and multi-vector construct, it is important to emphasize the significance of all its constituent elements (standards, programs, methodologies, or textbooks), which, in a systemically coordinated interaction, can ensure the necessary pedagogical result for society. Thus, a unified or paired study of the correlational relationships between the elements of the education system is an urgent task, the solution of which will certainly be useful in the process of improving the work of general secondary education institutions.

Keywords: New Ukrainian School; educational activities; educational tools; innovative capacity.